

Nije osnovan prigovor tuženoga da je za spašavanje bilo dovoljno upotrijebiti samo remorker, a ne i dizalicu, pa da se troškovi dizalice ukazuju suvišni. Ovo stoga, što tuženi nije dokazao da je njegov brod bio sposoban za tegljenje, a osim toga nije ni porekao tvrdnju tužitelja da je brod položen na palubu dizalice i tako tegljen na njegov nalog, odnosno uz njegovu suglasnost, a po preporuci Jugoregistra.

V.V.

Bilješka.- Pravalno je stajalište suda da vlasnik spašenog broda duguje nagradu za spašavanje i ako je spašavanje uslijedilo na poziv lučke kapetanije. Sud se nije upustio u ispitivanje da li je pored vlasnika spašenog broda i kapetanija, koja je uputila poziv za spašavanje, dužna dati nagradu jer ona nije ni bila tužena. Čini nam se da je trebalo odgovoriti pozitivno u smislu obveze lučke kapetanije.

B.J.

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

KUĆA LORDOVA

Presuda od 19.X 1973 (rasprave
17, 18, 19. i 20.VII 1973)

Vijeće: Lord Wilberforce, Lord Diplock, Lord Salmon,
Lord Russel of Killowen i Lord Keith of Kink l.

Brodovi: "Despina R" i "Folias"

Naknada vanugovorne štete i štete iz ugovora - šteta se naknadjuje u valuti u kojoj je nastala ili u valuti u kojoj oštećeni posluje prema okolnostima slučaja - Nema više pravila da presuda engleskog suda mora glasiti na funte pa će za tečaj strane valute na koju glasi presuda prema funti biti mjerodavan dana kada se vrši plaćanje

U ovoj rješidbi Kuće lordova rješavaju se žalbe protiv dviju drugostepenih presuda. Jedna je žalba protiv drugostepene presude u predmetu broda "Despina R." u kojoj je određeno da se šteta iz sudara brodova ima naknaditi u stranoj valuti u kojoj je pretrpljena ili u kojoj su podmireni troškovi (dakle iz vanugovorne odgovornosti - "in tort"), a druga je žalba protiv drugostepene presude u predmetu

"Folias" (v. ovaj periodik br.80, str.67) u kojoj je određeno da se naknada šteta iz ugovora (dakle "in contract") ima nadoknaditi u valuti u kojoj ili promjenom koje su tužitelji nadoknadili štetu. Kuća lordova je sjedinila oba predmeta u jednu rješidbu jer je željela da postavi načela koja će vrijediti za vanugovornu i ugovornu odgovornost.

Glavni votum je izrekao Lord Wilberforce, a od ostalih votanata je samo Lord Russell of Killowen nadopunio taj votum, dok su se ostala trojica ograničila na to da se priključe prvom votumu.

Bitni razlozi koji se navode u trećestepenoj presudi su slijedeći:

U travnju 1974. došlo je do sudara dvaju grčkih brodova ("Eleftherotria" i "Despina R.") pa je 7.VII 1976. došlo do sporazuma stranaka da će tuženi vlasnici broda "Despina R." naknaditi vlasnicima broda "Eleftherotria" 85% štete koja im je prouzročena sudarom. Izdaci za popravke šteta su uslijedili u kineskoj, japanskoj, američkoj i (najmanje) u engleskoj valuti. Vlasnik tuženog broda je liberijsko poduzeće, poslovodja je pomorska agencija u New Yorku, a glavno poslovno sjedište liberijskog poduzeća je u Pireju u Grčkoj.

U "Volturno" (1921) se radilo o šteti u lirama koja je dosuđjena u engleskim funtama jer je sud stajao na stajalištu da ne može drukčije izricati presudu, nego li u engleskoj valuti. Lord Wilberforce konstatira da sada nema sumnje da se može izricati presuda u valuti u kojoj je nastala šteta, a kako to slijedi iz slučaja same Kuće lordova Miliangos v. George Frank (Textiles Ltd) (1976) (apelaciona rješidba u ovom periodiku br.70, str.58). Smatra uostalom da ni "Volturno" (1921) ni "The Canadian Transport" (1932) ne spriječavaju da se sudi u stranoj valuti, no treba se odlučiti da li u valuti u kojoj su troškovi nastali ili pak u tužiteljevoj domaćoj valuti (dakako prema tome kako je zahtjev postavljen). Votant misli da treba primijeniti opća načela naknade štete kod vanugovorne odgovornosti ("in tort"), a to znači načelo restitutio in integrum (tj. uspostavu takvog stanja kakvo bi bilo da štetnog događaja nije bilo i naknade pretrpljene štete koja je bila razborito predvidiva ("reasonable foreseeability")). Za to da bi se šteta naknadjivala u valuti tužitelja, a ne u valuti samog troška potrebno je da se pokaže na koji način tužitelj posluje, a to mogu lako utvrditi pravni savjetnici i osiguratelji. Izričito su suci otklonili

postavljanje krutih pravila kada i kako se može i u kojim valutama vršiti promjena iznosa utrošenih izravno sa strane tužitelja, prepustivši to namjerno kazuistici. Prema tome na području vanugovorne odgovornosti ("in tort") postavlja se načelo da se šteta ima naknaditi u onoj valuti u kojoj su troškovi podneseni ili pak u valuti kojom tužitelj radi i utroškom koje je morao nabaviti treću valutu. Drugi slučaj djeluje na području naknade štete iz ugovornih odnosa. U ovom slučaju (prikazanom u ovom periodiku br. 80, str.67) radilo se o sporu između francuskog vozara i švedskog brodovlasnika. Brodovlasnik je priznavao svoju odgovornost i obvezu da nadoknadi štetu tužitelju, vozaru, ali je tvrdio da je ta šteta ona u brazilskim kruzeirosima koju je tužitelj isplatio primaocima tereta, a ne francuski franci, ni koja druga valuta. Prvostepeni sud je smatrao da na temelju precedenata koji ga obvezuju mora suditi u kruzeirosima, jer je smatrao da može suditi ili u valuti u kojoj je tražbina nastala ili u funtama. Apelacioni sud je preinačio prvostepenu presudu i sudio u francuskim francima. U ovom sporu, pred Kućom lordova, nije sporno to što je presuda izrečena u stranoj valuti u prvom stepenu (kruzeirosima), nego u kojoj se valuti ima presuda izreći, naime u kruzeirosima ili u francuskim francima kako je to učinila drugostepena presuda. Naime ovdje postoji i treća mogućnost, presudjivanje u američkim dolarima, jer se u brodarskom ugovoru vozarina i druga ugovorena podavanja naznačuju u dolarima. Lord Wilberforce ističe kako su se neke rješidbe držale stajališta, koje se već u drugim novim slučajevima napustilo, prema kojemu se i ugovorna šteta naknadjivala prema tečaju strane valute u dan nastalog potraživanja, pa su zbog toga te rješidbe i rješidba "The Canadian Transport" (1932) otklanjale valutu tužitelja i ostajale kod valute troška, jer su još uvijek umovale prema načelu pravila o danu povrede dužnosti (ugovorne ili vanugovorne) ("sterling-breach-date rule"). Sigurno će, ukoliko stranke u ugovoru tako predvide, sve isplate imati biti učinjene u onoj valuti koju su izabrale. No ako to ne učine, onda se neće moći zaključivati iz toga što su za neke činidbe ugovorene određene valute (kao npr. u ovom ugovoru za vozarinu dolari) da će i druge činidbe morati nužno biti podmirene u toj istoj valuti. Naprotiv mora se ići za tim da se zahtjev za naknadu štete iz ugovora namiri tako da protustranka bude dužna nadoknaditi ono što će tužitelju pružiti najpotpuniju naknadu i to prema onome što su stranke zaključujući ugovor razborito predviđjale. U ovom slučaju francuski tužitelj i švedski tuženi našli su se pred engleskom, londonskom arbitražom, ugovoreno pravo je englesko pravo, ali njihovo poslovanje nema baš nikakve veze s funtama, naime niti zahtjevi

primaoca prema vozaru, niti vozaraprema brodovlasniku. Me-
djutim tu štetu treba nadoknaditi ne u kruzeirosima nego
u valuti s kojom je tužitelj pribavljao kruzeirose, a to
su francuski franci. Arbitri su oni koji će i u drugim
slučajevima biti ovlašteni utvrditi da li ima ili nema
mjesta primjeni načela da se šteta iz ugovora naknadjuje
u valuti samog troška ili u tužiteljevoj valuti, tj. u
onoj u kojoj je oštećena ugovorna stranka zapravo pretrp-
pjela štetu. To će uvijek biti činjenično pitanje, pa će
arbitri o tome odlučivati prema rezultatu postupka pred
njima.

(LLR 1979, str.1)

E.P.

ENGLJSKI APELACIONI SUD

Presuda od 10.V 1978.

Vijeće: Lord Denning M.R, L.J. Geoffrey Lane,
L.J. Eveleigh

Brodovi: "The Bellami", "Pearl Merchant" i "Doric Chariot"

Ugovorni tečaj plaćanja vozarine ne obuhvaća i plaćanje
prekostojnica -- Obračunska valuta za prekostojnice je i
valuta plaćanja za prekostojnice ako nije za njih ništa
posebno ugovoreno za valutu plaćanja

Radi se o tri parnice u kojima su vlasnici brodo-
va "The Bellami" (Geroge Veflings Rederi A/S), "Pearl
Merchant" (Monrovia Tramp Shipping Co.) i "Doric Chariot"
(Marperfecta Compania Naviera S.A.) tužili Predsjednika
Indije radi dužnih iznosa prekostojnica. Naime, prilikom
izvršenja preuzetih ugovornih obveza sa strane tih brodo-
va došlo je do prekostojnica koje su bile ugovorene u do-
larima. U pogledu vozarine bilo je u ugovorima (sva tri su
glasila jednako) da će biti plaćena u slobodnim funtama
("external sterling") prema tečaju na dan izdanja teretni-
ce, ali u pogledu prekostojnica nije bilo ništa rečeno o
tečaju valuta, nego je samo bila fiksirana njihova visina
i to u američkim dolarima. Tuženi su smatrali da tužitelji
i za prekostojnice moraju prihvatiti plaćanje u funtama
prema tečaju na dan izdanja teretnice (tj. mnogo nižem ne-
goli je onaj na dan plaćanja). Arbitri su sudili u korist
brodovlasnika, a i prvostepeni sudac je prihvatio takvo
stajalište.